

Er en præst lager-ekspedient eller hyrde?

I Sosialurinn d. 20. april 1995 faldar der nogle principielle bemærkninger angående præstetjenesten og forvaltningen af nadverens sakramente under overskriften »I stríð við galdandi lóg«. Disse bemærkninger behøver en kommentar

Kirkeritualer af 1685

I 1985, i 300-året for »Danmarks og Norges Kirke-ritualer«, blev ritualer genudgivet med tre biskoppers anbefaling af, at præsterne anskaffede det til præseembedernes håndbogssamling. Efter dansk kirkeretlig tradition er Kirke-ritualer ikke ophævet, omend det i dag skal ses og læses i sammenhæng med senere lovgivning. I afsnittet om Nadverens Sakramente kan vi læse, at »til dette højværdige Sakramente maa de, som Loven det forbyder ikke annamiss« (s. 168/169). Hvem er det, loven forbyder at gå til alters? Det er efter Christian d. V's Danske Lov fra 1683 bl.a. dem, der er idømt kirkeligt band, skørlevnere = de, der lever som ægtefolk uden ægtevielse, kættere, ågerkarle, voldsænd, børn, der ikke er underviste (senere de ukonfirmerede) o.s.v. (se note 1).

Der er meget, der er ændret siden 1685, når det gælder de ydre omsændigheder, men selve sagen, at præsten »efter evne skal modarbejde misbrug af nådens hellige midler« står stadig ved magt jfr. præsteforfet.

Tidligere var konfirmation betingelse for deltagelse i altergangen, og præsten blev straffet, hvis han tog ukonfirmerede til alters. Siden blev det til, at dersom præsten var villig til det, kunne han tage ukonfirmerede til alters. I dag skelner man i gældende lov i Danmark ikke mellem børn og voksne, når det gælder deltagelse i nadveren.

Tidligere kunne man ikke deltage i altergangen uden først at have indskrevet sig og deltaget i et forudgående privat skriftemål. Præsten vidste således, hvem der ønskede at deltage i nadveren, og kunne der ved umiddelbart modarbejde misbrug af nådens hellige midler.

I dag har vi ikke tvungen privat skriftemål. Vi har et frivilligt fælles skriftemål og til tider blot fælles skriftemål uden efterfølgende håndspålgelse. Den enkeltes bekendelse med samtalen med præsten er derved bortfaldet, omend det stadig er muligt at henvende sig til præsten angående privat skriftemål, og det da heldigvis stadig sker, at mennesker ønsker privat skriftemål. Hovedvægten er i dag lagt over på formaningen fra prædikestolen, som den f.eks. lød i Gøte og Fugleford kirker skærtorsdag: »Vil du leve i din synd, så skal du ikke gå til alters, for så spiser og drikker du dig en dom til. Men bekender og angør du din synd, da modtager du også syndernes forladelse ved alterbordet«.

At leve i synd

Der er rent faktisk mennesker, der lever i synd, f.eks. lever sammen uden at være gift, og så alligevel går til alters, og derved spiser og drikker sig en dom til. Det vil tage mange år, før man som præst i de større præstegælder, kender dem, der søger alterbordet. Det kan være vanskeligt – for ikke at sige

umuligt – at følge med i alle sognebørnernes liv. Man har måske selv mest lyst til at krybe udenom dette tunge ansvar. Og da vi ikke længere har indskrivning til nadveren og privat skriftemål, og ikke har noget ældstærk, der kan støtte og hjælpe præsten i udøvelsen af nøglemagten (tilsige syndernes forladelse og nægte til tilsige syndernes forladelse (Mt. 16,19; se endvidere Mt. 18,18)), så må ihvertfald jeg blødt indrømme, at det udefra set – og måske også indadtil – får lidt af tilfældighedernes prægt. Forhåbentlig ikke i forkynnelsen, men i praksis. D.v.s. om du konkret får sagt til mennesker på tomandshånd, at de ikke bør gå til alters før end de har gjort op med synden. Men hvorfor skal denne formaning lyde i forkynnelsen, og hvorfor bliver den nogle gange sagt under fire øjne? Nu kommer det vigtige i denne sag!

Gaven – er den til velsignelse eller til dom?

Det er herligt, at måtte modtage syndernes forladelse ved alterbordet, hvor Jesus rækker sig selv til os i og med og under nadverbordet. Normalt giver vi gaver for at glæde en anden, og på samme måde modtager vi fra Gud en gave ved alterbordet, der skulle blive til glæde for os. Hvis vi giver en gave til en anden, og vi på forhånd ved, at denne gave er til skade for dette menneske, skal vi da give gaven? Ville det være en god eller en slet gerning i dette tilfælde at give gaven? Skal gaven ved alterbordet være til velsignelse for os, så forudsætter det ikke, at vi har levet et fuldkomment, syndfrit liv, nej, for vi går jo netop ikke til alters for at vise hvor fejlfrie vi er, men fordi vi kender vor syndige natur, vore fejl og fald, og har brug for syndernes forladelse. Vi angør og bekender vor synd og beder om syndernes forladelse, og modtager syndernes forladelse ved alterbordet. Hvad nu, hvis vi ikke vil angør og bekender vor synd, men vil leve i vor synd? Ja, så modtager vi naturligvis ikke syndernes forladelse ved alterbordet, men gaven bliver til dom over os. Derfor skal den, der lever i synd sammen med en anden uden at være gift, holde op med det, enten ved, at de fremover bør hver for sig eller også ved at de gifter sig. Ønsker de ikke nogen af delene, så skal de afholde sig fra nadverbordet, for det bliver dem kun til yderligere dom.

Er præsten lager-ekspedient eller hyrde?

Præsten er ikke en lager-ekspedient, der modtager en bestilling og derefter udliverer det bestilte, men han er hyrde. Og selv om den tidl. departementschef i Kirkeministeriet, Aug. Roosen, gerne ville forstå folkekirken og præstens embede i stil med lager-ekspedientens, så turde ikke engang han i sin tolkning af kirkeretten sige, at præsten har ubetinget pligt til at give nadverens hellige sakramente til ethvert folkekir-

kemedlem, der ønsker det. Og nogen lov, der siger dette, har vi ikke. En sådan lov ville da også være i strid med præsteforfet, Bibelen og folkekirken bekendelsesskrifter. I folkekirken bekendelsesskrifter siges der bl.a. om biskoppens opgave (og her er den lokale præstis opgave den samme som biskoppens): »Fremdeles tilkommer det ifølge evangeliet, eller, som de siger, efter guddommelig ret, biskopperne som biskopper, det vil sige som dem, hvem Ordet og sakramenternes embede er overdraget, denne jurisdiktion: at forlade synder, at forkaste den lærer, der afviger fra evangeliet, og at udelukke de ugudelige, hvis ugudelighed er bekendt, af kirkens fællesskab, uden menneskelig magt, men ved Ordet alene. Her bør menighederne nødvendigvis og efter guddommelig ret vise dem lydighed, ifølge dette: »Den, som hører jer, hører mig«.

Og umiddelbart derefter siges der til menighederne: »Men når de lærer eller bestemmer noget mod evangeliet, da har menighederne en befaling fra Gud, som forbyder dem at adlyde«. (Den augsburgske Bekendelse artikel 28, afsnit 21 til 23).

(Når der står »ved Ordet alene« er det at forstå i modsætning til de borgerlige straffe).

Luther skriver i Den store Katekismus (en bog, der anbefales i kirkens bekendelsesskrifter) under gennemgangen af nadveren: »Hvis du vil tage hensyn til, om du nu er retskaffen og ren nok og vente, til du ikke mere er anfægtet, vil det aldrig lykkes dig at komme til alters«.

Derfor er det her nødvendigt at gøre forskel på folk. Til de frække og uregerlige skal man sige, at de skal holde sig væk. De er nemlig ikke egnede til at modtage syndernes forladelse, da de slet ikke har noget ønske om det og ikke bryder sig om at være retskafne. De andre derimod, der ikke er så rå og letfærdige, og som gerne vil være retskafne, skønt de måske nok er svage og behæftet med fejl, bør ikke holde sig borte« (Luther bruger her den klassiske skelnen imellem 'at leve i synd' og 'at falde i synd'. Læs selv hele Luthers gennemgang i Den store Katekismus).

Kommer præsten i den situation, at nogle på trods af den generelle og personlige formaning ikke har gjort op med synden, og præsten er vidende derom, og de så alligevel går til alters, hvad da? Vilhelm Beck har følgende beretning i sine erindringer: »Størst Forbitrelse vakte de, naar jeg ved Hjemmeberetning nægtede at give Nogen Nadveren, hvilket Verden nu som dengang anser for den største Højtidelighed. Et Exempel blandt mange paa, hvor nødvendigt det var: Jeg blev kaldet ud paa Marken for at berette en Mand. Paa mit Spørgsmål, hvorfor han vilde til Alters, svarede han: »Jo, for jeg har saa ond i min Mave«. Jeg sagde ham da, at dertil var Nadveren ikke; den var kun for Syndere, der vilde frelses, og

spurgte ham, om han var en Synder? hvortil han svarede Nej. Længe sad jeg og gienemgik Guds Lov med ham, som han maatte tilstaa paa mange Maader at have syndet imod. »Men«, tilføjede han, »De tager det nu ogsaa saa fint ud, Hr. Pastor«. Jeg sagde ham, at Gud tog det meget finere ud, som siger: »Forbandet den, som ikke holder alle disse mine bud«..... »Naa, vil De saa ikke berette mig, saa gjør det heller ikke Noget, thi jeg dør ikke denne Gang, og saa kan jeg gaa ind i Kirken og faa det«. – Jeg sagde ham, at da jeg nu vidste, hvordan han var, vilde jeg gaa ham forbi, dersom han kom der...« (Erindringer fra mit liv, Lohse 1916, s. 46).

Mette Vilhelm Beck gøre dette? Ja, naturligvis, men dersom han havde sprunget ham over, så skulle han som præst ikke stå alene, men biskoppen skulle som præstens hyrde være ved hans side, og derfor findes der et reskript af 22. maj 1744, der siger, at han skal anmelde det skete til sin provst eller biskop.

Gå til alters

I Den lille katekismus står der til vor formaning: »Den, der ikke søger eller ønsker sakramentet i det mindste omkring fire gange årligt, om han må man befrygte, at han foragter sakramentet og ikke er nogen kristen«.

Nadveren er så stor, rig og dyrebar en gave, derfor er der grund til at bruge den tit og ofte, ja, så ofte du har mulighed derfor. Lad os bruge denne dyrebar og rige gave fra Gud, og lad os bruge den, så den bliver os til velsignelse og ikke til dom.

Peter O.K. Olofson,
sognepræst, Fugleford

1) I en forklarende note oplyses: »Ikke enhver kan tage plads ved kirkens nadverbord. Det forbyder kirketugten if. kong Christians V's »Danske Lov« 1683: »Præsterne skulle holde efterskrevne fra Nadverens Sacramente: 1. Dem, som ere aabenbare Bandsatte, og ikke igien afløste. 2. Dem, som forhærdigen hænge ved nogen vitterlig Kætteri. 3. Af-sindige Mennesker og ufor-nuftige (= uvindende, ikke uder-viste) Børn. 4. Saa mange, som haardnakkeligen leve i aabenbare Laster, som Hor-karle, Skørlevnere (= de, der lever som ægtefolk uden ægtevielse), Ågerkarle, Slemmere (= de, som bander ved »den Slemme«, Djævelen), Skien-degietse, Voldsænd, og al-lermeest Guds Ords Forhaane-re og Foragtere, som aabenbar og foruden al Gudsfrøgt syn-de« (2-5-25, udg. 1753, s. 239). Dette stykke med andre formaningar til gudsfrøgt skal årligt fjerde Adventssøndag og Palmesøndag oplæses af prædikestolen, at folk kan vide be-sked, de ubødfærdige omven-de sig og straffene tildeles (al-terbogen 1730, s. 290 ff)« (s. 165).

Indholdet af Christian V's »Danske Lov« fra 1683 er her

blot en videreførelse af Den danske Kirkeordinans fra 1539. Kirkeordinansen var så

at sige reformationstidens grundlov for Den danske Folkekirke.

Iesarabrøv

BBC World kontra BBC Prime:

Tit valdu breyð og sirkus til fólkíð!

Samanlíkniningin er kanska banal men, tit valdu súrsöta suppu, sagosuppu, velleng og nekarakys. Hetta er kosturin í Prime í mun til góðar rávörur, grønsakir, frukt, kjöt og fisk – vitaminir í stríðum streymi í BBC World.

8-5 varð úrslitið av brævaatkvøðuni í Tórshavnar Byráð um hetta sjónvarpsmál. Tað hevði sement seg við fyrri tøknum um almenningurin visti hvør, ið var fyrri og hvør ið var ímóti.

Vit høvdu tikið hetta við í vurningina av býráðsávikunum hjá tí einstaka, næstu ferð havnarfólk fara á býráðsval.

Bæði býráðsformaður og sjónvarpsmaður skrivaðu beinavegin aftursvar til provokationina hjá blaðstjóranum á Sosialinum, og undirritaða rann í huga, at

sekur er hann, ið á sær tekur!

NB! Leggið væl til merkis, at hesin sjónvarpspurningur í veruleikanum ikki er ein spurningur um antin World ella Prime.

Ein hálv millióna fløga til endamálið, at borgararnir høvdu báðar kanalar, og borgararnir sjálvir kunnu velja tað teir vilja siggja, er einasta rætta loysnin.

Mær rann eisini í huga, at í sambandi við nýliga sjónvarpsstjóráðskiftið, gjørdur bæði undanfari og nýggi sjónvarpsstjórin almenninginum greitt, at teimum tórvæði einar fimm milliónir at gera gott sjónvarp við.

Fyri ½ millión fæa teir heimsins besta BBC! Be better informed, twenty four hours a day!

Havnarmaður